

SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE za 2014 rok

Fundacja Towarzystwo Demokratyczne Wschód (TDW) jest organizacją pożytku publicznego. Powstała jesienią 2002 roku. Jej misją jest rozwój społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Najważniejsze cele Fundacji to:

- działanie na rzecz kształtowania instytucji demokratycznych, myśli niezależnej, obrony praw człowieka i niezależnych ruchów społecznych, a także wspólnot lokalnych;
- wspieranie grup i środowisk marginalizowanych społecznie;
- rozwijanie kontaktów naukowych, kulturalnych, politycznych i społecznych z krajami przechodzącymi transformację ustrojową;
- rozpowszechnianie wiedzy o tych krajach w Polsce i za granicą.

Realizacji powyższych celów służą działania prowadzone w ramach głównych programów Fundacji, a także sieć kontaktów z wieloma instytucjami w Polsce i na świecie – zwłaszcza w krajach Europy Środkowej i Wschodniej (m.in.: organizacjami pozarządowymi, samorządami, placówkami naukowymi, mediami).

Wspólnie z innymi polskimi organizacjami pozarządowymi pracującymi poza granicami kraju tworzymy Grupę Zagranica.

Główne Programy TDW, realizowane w 2014 roku to:

I. Media w społeczeństwie obywatelskim:

- a) Od mediów informacyjnych do mediów interaktywnych – gruzińskie gazety lokalne w Internecie
- b) Szkolenia i warsztaty dla dziennikarzy z krajów b. bloku wschodniego

II. Centrum Edukacji, Informacji i Aktywizacji Seniorów

- a) Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku
- b) Senioralia 2014

III. Rozwój wspólnot lokalnych

- a) Woda źródłem zmian. Wsparcie infrastruktury wiejskiej w Górskim Badachsanie, Tadżykistan

I. MEDIA W SPOŁECZEŃSTWIE OBYWATELSKIM

Od mediów informacyjnych do mediów interaktywnych – gruzińskie gazety lokalne w Internecie

Projekt był skierowany do gruzińskich gazet lokalnych, ukazujących się w różnych regionach kraju, z którymi TDW współpracuje od 2007 roku. Celem projektu było wsparcie merytoryczne i techniczne gruzińskich wydawnictw lokalnych w zakresie tworzenia i redagowania stron internetowych.

Beneficjentami projektu były redakcje: *Guriis Moambe* (Ozurgeti), *Kakhetis Khma* (Telawi), *Kartlis Khma* (Gori), *Mtavari Tema Samgreloshi* (Poti), *Samkhretis Karibche* (Akhaltikhe), *Trialetis Expressi* (Trialeti), *Zugdidlebi* (Zugdidi), *Speqtri* (Gurjaani), *Chemi Kharagauli* (Kharagauli), *Okriba News* (Tkibuli), *PS News* (Kutaisi), *Guria News* (Chokhatauri).

Uczestnicy otrzymali wsparcie techniczne dotyczące budowania stron internetowych oraz wsparcie merytoryczne dotyczące zawartości stron internetowych. Na organizowany w ramach projektu konkurs wpłynęło ponad 80 materiałów opublikowanych na gruzińskich lokalnych portalach. Laureaci wzięli udział w wizytach studyjnych w polskich redakcjach lokalnych.

Działanie I – warsztat techniczny dotyczący budowania stron internetowych

Do udziału w warsztacie zaproszono: jedno wydawnictwo nie posiadające strony internetowej (*Mtavari Tema Samgrelshoshi – MTS*), dwa wydawnictwa, które miały swoje strony, ale je zawiesiły (*Trialeti Expressi, Zugdidelebi*), trzy mające strony internetowe, które wymagały zmian (*Okriba News, Chemi Kharagauli, Spectri*). Celem szkolenia było zbudowanie stron internetowych dla: *MTS, Zugdidelebi, Trialeti Expressi* oraz usprawnienie działania stron internetowych *Okriba News, Chemi Kharagauli* i *Spectri*.

Zajęcia prowadzili: trener Agnieszka Nowińska i programista Przemysław Kuca. Podczas części teoretycznej uczestnicy zastanawiali się nad tym, co to jest atrakcyjna strona internetowa, jak powinna wyglądać; co powinna oferować użytkownikom. W części praktycznej nauczyli się tworzyć stronę w programie wordpress: od zainstalowania szablonu, zmiany jego układu, poprzez dodawanie treści, galerii, wideo itd. Z powodu stopnia trudności warsztatu niektóre aspekty szkolenia były sygnalizowane uczestnikom wcześniej za pośrednictwem stale funkcjonującej platformy dla gazet gruzińskich.

Działanie II – warsztat dotyczący merytorycznej zawartości stron internetowych

W warsztacie udział wzięło 13 osób – przedstawiciele 13 wydawnictw uczestników projektu. Do udziału w szkoleniu została także zaproszona gazeta *Qartlosi* z Gori, wydawana przez organizację Public Union Bridge of Friendship "Qartloisi". Gazeta ta ukazuje się w Gori oraz w Tskhinvali. Z każdego wydawnictwa zaprosiliśmy redaktorów naczelnych lub dziennikarzy odpowiedzialnych za strony internetowe. Na program warsztatu złożyły się: analiza stron internetowych uczestników, analiza stron internetowych polskich gazet lokalnych, ćwiczenia dotyczące redagowania newsów, redagowania tytułów, wyboru zdjęć i materiałów wideo oraz ćwiczenia dotyczące interaktywności lokalnych stron i portali. Warsztat prowadzili trenerzy: Agnieszka Nowińska i Marcin Bank. Szczególnie dużo czasu poświęcono na redagowanie newsów i tytułów. I te zajęcia jako bardzo przydatne wymieniali uczestnicy podczas ewaluacji warsztatu.

Działanie III – konkurs na najlepszą publikację w Internecie: *The local press in the global network*

Do udziału zaproszono wszystkich uczestników projektu. Zaproszenie oraz regulamin opublikowano na platformie dla gazet gruzińskich funkcjonującej na stronie internetowej TDW. Zgłosiło się 11 wydawnictw. Nadesłano ponad 80 materiałów w 4 kategoriach: tekst, zdjęcie, wideo, strona internetowa. W skład jury weszli eksperci współpracujący z TDW przy gruzińskich projektach: Piotr Krysiak, Jarosław Babicki – wydawnictwo Starpress Starachowice; Paweł Kozera, wydawca Agencja TiO Legionowo; Przemysław Kuca programista, designer *Gazety Goleniowskiej*; Agnieszka Nowińska, trener główny. Ogłoszenie wyników odbyło się w Tbilisi. Na uroczystość zaproszono wszystkich autorów nadesłanych prac. Ostatecznie w uroczystej gali udział wzięło 25 osób. Nagrody rzeczowe (laptopy, tablety, aparaty foto) otrzymali: *okribanews.ge; psnews.ge; gurismomabe.ge; sknews.ge; msnews.ge; gurianews.ge; chemikharagauli.com; Knews.ge; qartli.ge; zugdidelebi.ge*. Cztery wydawnictwa: *Okriba News, MTS, Spectri, Chemi Kharagauli* nagrodzono zaproszeniami na wycieczkę studyjną do Polski. Informację o uroczystości podała największa agencja informacyjna w Gruzji Interpress News.

Działanie IV – wizyta studyjna w Polsce, Poznań

Do udziału w wizytach studyjnych zaproszono 5 wydawnictw: *MTS, Okriba News, Spectri, Chemi Kharagauli, Samkhretis Karibche* oraz koordynatorkę z Gruzji.

W ramach wizyty w Polsce redaktorzy z Gruzji odwiedzili: wydawnictwo *Więści z Okolicy* (spotkanie z ekspertami: Wojciechem Sikorskim i Michałem Górale; temat: sposoby promocji marki bez angażowania środków finansowych; funkcjonowanie sprawnego fanpage'u gazety), Południową Oficynę Wydawniczą (eksperti: Piotr Piotrowicz – wydawca i Beata Frąckiewicz-Piotrowska – redaktor naczelna portalu *jarocinska.pl*; tematy: zawartość wydań papierowych, kolportaż, ogłoszenia i reklama, organizacja pracy, współpraca wydania papierowego i portalu; portal jako oddzielny produkt; co różni informacje w wydaniu papierowym od informacji w portalu; w jaki sposób dobierane są tematy do wydania internetowego; jak dobierana jest tematyka materiałów filmowych zamieszczanych na portalu; system pozyskiwania reklam i ogłoszeń do wydania internetowego), wydawnictwo WTK – *epoznan.pl* (ekspert: Remigiusz Koziński; tematy: jak funkcjonuje na portalu *epoznan.pl* interaktywność z czytelnikami, przede wszystkim z wykorzystaniem Twittera i Facebooka), wydawnictwo *Polskapresse* – *gloswielpolski.pl* (ekspert: Katarzyna Sklepik; tematy: promocja portalu w wydaniu papierowym, system podtrzymywania interaktywności z czytelnikami m.in. poprzez serwisy społecznościowe, konkursy dla czytelników). Uczestnicy spotkali się także z Jackiem Kubiakiem z Biura Promocji Miasta Poznania oraz z Wojciechem Manią z Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej. Wizyty studyjne były poprzedzone zajęciami warsztatowymi wprowadzającymi (prowadziła A. Nowińska), podczas których grupa poznała zakresy tematyczne wizyt, strony i portale zaplanowane do odwiedzenia oraz sprecyzowała swoje oczekiwania wobec spotkań z ekspertami. Wizyty zakończył warsztat podsumowujący (prowadziła A. Nowińska), podczas którego uczestnicy zebrali najważniejsze doświadczenia polskich mediów oraz zaplanowali zmiany w swoich redakcjach, do których przystąpią po powrocie z Polski.

Działanie V – ewaluacja projektów realizowanych przez fundację TDW w Gruzji w latach: 2007-2014

Obszary ewaluacji: zmiany w wydawnictwach biorących udział w projektach, wpływ wydawnictw na rozwój samorządności w Gruzji, współpraca między organizacjami TDW oraz Kaukaskim Centrum Dziennikarzy, współpraca w zespole między trenerami, ekspertami, koordynatorami. Ewaluacja miała charakter wewnętrzny, została przeprowadzona przez trenera biorącego udział w projektach – M. Banka. W ramach działania przeprowadzono kwerendę dokumentacji z wcześniejszych projektów, w tym sprawozdań, raportów, notatek z działań oraz ewaluacji częściowych; analizę gazet gruzińskich biorących udział w projekcie, analizę portali, profili FB, ewaluacyjne zajęcia warsztatowe z udziałem uczestników i trenerów; spotkanie ewaluacyjne i dyskusję z udziałem koordynatorów, kilku uczestników, trenerów, tłumaczki i prezesa TDW, a także konsultacje za pośrednictwem poczty komputerowej i telefoniczne z ekspertami zaangażowanymi w realizację projektów. W efekcie powstał raport ewaluacyjny. Dodatkowo pod koniec listopada zostało zorganizowane spotkanie ewaluacyjne, w którym udział wzięli: koordynator projektu, trenerzy, tłumaczka. Poprzez korespondencję za pośrednictwem poczty komputerowej włączyliśmy w ewaluację ekspertów biorących udział w projektach oraz – przy pomocy czatu na portalu społecznościowym Facebook – beneficjentów i koordynatora gruzińskiego. Spotkanie dotyczyło analizy i oceny działań prowadzonych w bieżącym proj. Celem było także precyzyjne określenie potrzeb wydawnictw gruzińskich w zakresie dalszego rozwoju stron internetowych.

Osiągnięte rezultaty projektu:

Portale: *okribanews.ge*, *zugdidelebi.ge*, *msnews.ge* i *trexpress.media-d.com* – opracowały nowe strony internetowe. Trzy z nich funkcjonują, są aktualizowane, mają aplikacje na telefony komórkowe. Portal *trexpress.media-d.com* – działał tylko przez około dwa miesiące od zakończenia szkolenia. Wydawca skarży się na braki kadrowe. Dwa kolejne wydawnictwa uczestniczące w I warsztacie zdecydowały się na częściowe zmiany: *chemikharagauli.ge* – nie wprowadziło zmian w szacie graficznej strony, wprowadziło elementy interaktywne; *spectri.ge* – nie zdecydowano się na zmianę szablonu, wprowadzono elementy interaktywne.

Po II warsztacie elementy interaktywne wprowadziły wszystkie redakcje biorące udział w projekcie. Najczęściej są to: sonda, okno do kontaktu z czytelnikami, możliwość udostępniania tekstów przez portal społecznościowy Facebook, komentarze. Jeśli chodzi o wzrost liczby wejść na stronę, wszystkie gazety odnotowały wzrost w czasie trwania projektu, np. *Samkhretis Karibche* – od lipca do listopada o ok. 93000 więcej wejść. Trudno ocenić, w jakim stopniu jest to rezultat projektu. Dokładna analiza portali wykazała, że na stronach wprowadzono konkretne zmiany. Czasem są one niewielkie, ale są realizacją zmian zaplanowanych przez uczestników warsztatów. Na konkurs wpłynęło kilka materiałów zainicjowanych przez czytelników. *Guriis Moambe* po sierpniowym warsztacie w Kutaisi uruchomiło telewizję internetową, *Samkhretis Karibche* przygotowuje się do uruchomienia telewizji internetowej. Ważnym rezultatem jest podjęcie przez beneficjentów działań zmierzających do powołania stowarzyszenia gazet lokalnych.

Od 2014 r. projekty realizowane przez TDW w Gruzji posiadają swój profil na Facebooku: <https://www.facebook.com/gruzińskiegazetylokalne>. Jest on podstawowym narzędziem kontaktu z uczestnikami projektów na każdym etapie. Poza tym w ramach strony internetowej TDW funkcjonuje zamknięta platforma dla gazet gruzińskich.

Projekt był realizowany we współpracy z partnerską organizacją gruzińską: Kaukaskie Centrum Dziennikarzy, z którą TDW współpracuje od 2007 roku.

Projekt był współfinansowany ze środków Fundacji Solidarności Międzynarodowej w ramach programu Wsparcie Demokracji finansowanego w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2014 r. oraz ze środków Programu Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności „Przemiany w Regionie – RITA”, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

Szkolenia i warsztaty dla dziennikarzy z krajów b. bloku wschodniego w ramach projektu Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie pt. „Pro-media – nowa jakość na Wschód – Cały świat 2014 r.”

Projekt był realizowany we współpracy z Fundacją Pomoc Polakom na Wschodzie. Zasady współpracy regulowała podpisana przez przedstawicieli obu organizacji Umowa o partnerstwie. Zgodnie z tym dokumentem Fundacja TDW odpowiadała za: przygotowanie programu spotkań studyjnych, warsztatów i szkoleń; przeprowadzenie szkoleń i warsztatów zgodnie z ofertą przedstawioną FPPnW; przygotowanie

i wdrożenie platformy internetowej dla uczestników szkoleń; przygotowanie sprawozdania z realizacji warsztatów.

Projekt był skierowany do wydawców, redaktorów naczelnych i dziennikarzy mediów polskich i polonijnych. Celem projektu było wsparcie merytoryczne wydawnictw uczestników.

Beneficjentami projektu były: *Wilnoteka* (Litwa), *Magazyn Wileński* (Litwa), *Tygodnik Wileńszczyzny* (Litwa), *Kurier Wileński* (Litwa), *Spotkania* (Litwa), *Radio znad Wilii*, (Litwa), *I24.lt* (Litwa), *Głos Ludu* (Czechy), *Zwrot* (Czechy), *Polonus* (Kirgistan), *Polskoślówka* (Łotwa), *Polak na Łotwie*, *Polonia Węgierska*.

Uczestnicy otrzymali wsparcie w zakresie poprawności językowej, adiustacji i redakcji tekstów, szaty graficznej gazet, kolportażu własnego, redagowania tytułów i tekstów na strony internetowe, fotografii prasowej.

Działanie I – konsultacje eksperckie dla mediów ukazujących się na Litwie

Z przedstawicielami mediów polskich na Litwie spotkali się: Agnieszka Nowińska – dziennikarz, trener mediów; Piotr Krysiak – wydawca gazet lokalnych, współwłaściciel wydawnictwa Starpress, konsultant „i ekspert w projektach medialnych TDW; Jarosław Babicki – wydawca i redaktor naczelny gazet lokalnych, współwłaściciel wydawnictwa Starpress, konsultant i ekspert w projektach medialnych TDW.

W ramach wizyt grupa spotkała się z członkami Zrzeszenia Media Polskie na Litwie, przedstawicielami *Kuriera Wileńskiego*, redakcją *Naszej Gazety*, redakcją tygodnika wydawanego przez Związek Polaków na Litwie; redakcją *Tygodnika Wileńszczyzny*, przedstawicielami redakcji *Magazynu Wileńskiego*, redakcją portalu *wilnoteka.lt*, redakcją miesięcznika katolickiego *Spotkania*, redakcją portalu *I24.lt*, dyrektorem radia *Znad Wilii* i portalu *zw.lt*

Każda z odwiedzanych redakcji została zdiagnozowana i dla każdej przygotowano propozycje dotyczące dalszego rozwoju. Z konsultacji powstał raport określający warunki, w jakich funkcjonują media na Litwie, ich mocne i słabe strony a także propozycję dalszych działań. Raport został przekazany Fundacji Pomoc Polakom na Wschodzie.

Działanie II – warsztat dla dziennikarzy w Warszawie

Podczas warsztatu uczestnicy spotkali się z ekspertami: językoznawcą prof. Grażyną Majkowską, red. Robertem Mazurkiem, redaktor naczelną PAP Media – Katarzyną Buszkowską. Wykłady poprowadzili także: Robert Nowiński, redaktor naczelny tygodnika *Mazowieckie To i Owo* oraz Maciej Kowalski – wydawca tygodnika *Nowy Wyszkiwiak*.

Uczestnicy warsztatów wzięli udział w zajęciach praktycznych dotyczących fotografii oraz pisania i redagowania tekstów. Odwiedzili Polską Agencję Prasową i portal redagowany przez czytelników *wiadomosci24.pl*.

Celem warsztatu było wsparcie merytoryczne dziennikarzy w zakresie poprawności językowej, fotografii prasowej a także dziennikarstwa społecznego oraz dziennikarstwa internetowego.

Uczestnicy spotkali się także w Senacie RP z marszałkiem Bogdanem Borusewiczem.

Działanie III – warsztat dla dziennikarzy w Wilnie

W warsztacie udział wzięło ponad 30 dziennikarzy i redaktorów. Ich liczba była uzależniona od tematyki zajęć. W poszczególnych zajęciach udział brało od 16 do 24 dziennikarzy.

Szczególne zainteresowanie podczas październikowych zajęć w Wilnie wzbudziły praktyczne zajęcia dotyczące warsztatu dziennikarskiego (w tym fotografii) oraz nauka pracy w zespole redakcyjnym, a także zajęcia językowe prowadzone przez prof. Grażynę Majkowską.

Celem warsztatu było wsparcie merytoryczne mediów polskich i polonijnych na Wschodzie. Zasady funkcjonowania tych mediów są inne niż zasady działania mediów prywatnych. Dlatego też innego podejścia wymaga kwestia osiągniętych w projekcie rezultatów.

Działanie IV – platforma dla mediów polskich na Wschodzie

Zgodnie z założeniami projektu na stronie internetowej TDW została uruchomiona zamknięta platforma dla mediów polskich na Wschodzie. Na platformie zamieszczono materiały ze szkoleń, w tym m.in. opracowany przez prof. Grażynę Majkowską raport: „Opinia o języku i stylu prasy polskiej ukazującej się na Litwie, Węgrzech, w Czechach i Kirgizji oraz portali internetowych ukazujących się na Litwie”.

Platforma nie spotkała się z dużym zainteresowaniem. Redaktorzy naczelni i wydawcy nie wykazali zainteresowania zamieszczanymi materiałami. Dziennikarze mediów przede wszystkim spoza Litwy podejmowali kilkakrotnie próbę utrzymania poprzez platformę kontaktu z kolegami z reszty świata, ale bezskutecznie.

Raport końcowy projektu, przekazany Fundacji pomoc Polakom na Wschodzie, obejmował diagnozę sytuacji mediów polskich i polonijnych na Wschodzie, biorących udział w projekcie a także informacje o zmianach, które zaszły podczas realizacji projektu i zaleceniach dotyczących przyszłego wsparcia mediów.

Projekt był realizowany przez Fundację Pomoc Polakom na Wschodzie w partnerstwie z Fundacją Towarzystwo Demokratyczne Wschód przy wsparciu finansowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych, na podstawie umowy zawartej pomiędzy MSZ i FPPnW na realizację zadania: „Pro Media: nowa jakość na Wschód – cały świat 2014”.

II. CENTRUM EDUKACJI, INFORMACJI I AKTYWIZACJI SENIORÓW

Program pn. *Centrum Edukacji, Informacji i Aktywizacji Seniorów* adresowany jest do osób w wieku emerytalnym i przedemerytalnym. Jego głównym celem jest aktywizacja intelektualna i kulturalna oraz integracja społeczna osób starszych – a więc przeciwdziałanie marginalizacji społecznej tych osób, które z chwilą przejścia na emeryturę nie chcą rezygnować z aktywnego trybu życia i poszukują dla siebie miejsca w nowej sytuacji, m.in. wykazując ogromne zainteresowanie szeroko rozumianymi inicjatywami edukacyjnymi. Jest to tendencja obserwowana już od wielu lat na Zachodzie, a od pewnego czasu także i w naszym kraju. W związku z tym coraz częściej mówi się o koncepcji kształcenia ustawicznego, uwzględniającej także oczekiwania i potrzeby ludzi starszych, dla których nauka jest nie tylko sposobem na interesujące spędzenie wolnego czasu, ale przede wszystkim przygodą intelektualną czy szansą na powrót do naukowych fascynacji z lat młodości, na które w okresie życia zawodowego nie starczało im czasu.

Na realizowany od dziewięciu lat przez TDW program *Centrum Edukacji, Informacji i Aktywizacji Seniorów* składają się m.in.: zajęcia edukacyjne, działania szkoleniowo-informacyjne na rzecz pełnoprawnego udziału seniorów we współczesnym społeczeństwie, działania integracyjne oraz inicjatywy o charakterze wolontarystycznym i samopomocowym.

Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku

Jedną z najważniejszych inicjatyw edukacyjnych w ramach programu *Centrum Edukacji, Informacji i Aktywizacji Seniorów*, jest Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku. Rozpoczął on działalność w marcu 2007 roku. Podstawową ofertę programową stanowią wykłady z zakresu nauk humanistycznych i medycznych, prowadzone przez wykładowców warszawskich uczelni. Ponadto słuchacze mogą – w ramach dodatkowej oferty – uczęszczać na zajęcia fakultatywne: lektoraty języków obcych, zajęcia sportowe, warsztaty taneczne, teatralne a także uczestniczyć w integracyjnych imprezach turystycznych. Zajęcia odbywają się w nowoczesnym, dobrze zlokalizowanym Centrum Konferencyjnym w Ośrodku Sportu i Rekreacji Dzielnicy Śródmieście przy ul. Polnej 7a.

W roku akademickim 2013/2014 w zajęciach UOTW uczestniczyło 220 osób (w tym 197 kobiet i 23 mężczyzn), w wieku od 57 do 87 lat. Słuchaczki i słuchacze Uniwersytetu Otwartego Trzeciego Wieku uczęszczali na wykłady z zakresu: filozofii, psychologii, medycyny, kulturoznawstwa, teologii, filmu i muzyki. Seniorzy brali udział w wykładach seminaryjnych z literaturoznawstwa w cyklu tematycznym *Miasta Pisarzy* w Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, z historii Polski w Muzeum Historycznym m.st. Warszawy, a także w specjalnie dla nich przygotowanych i prowadzonych zajęciach w cyklu tematycznym *Kultura i świadomość europejska* na Zamku Królewskim w Warszawie. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty taneczne odbywające się w klubie studenckim Remont oraz zajęcia i występy grupy teatralnej SeRenata prowadzonej przez jedną ze słuchaczek. Seniorzy chcący poprawić swoje zdrowie i kondycję fizyczną brali udział w zajęciach w hali sportowej oraz gimnastyce w wodzie, a także uprawiali Nordic Walking, spacerując po rozmaitych trasach i ścieżkach w Warszawie.

Tradycyjnie na początku wakacji (w czerwcu 2014) odbył się wyjazd edukacyjno-integracyjny nad polskie morze – do Sarbinowa. Dla liczącej około 50 osób grupy słuchaczy przez dwa tygodnie organizowano interesujące zajęcia, m.in.: gry terenowe, konkursy, ogniska i zabawy taneczne.

Kilkanaście osób spośród słuchaczy pracuje wolontarystycznie na rzecz UOTW, pomagając m.in. w organizowaniu bieżących zajęć, imprez (spotkania świąteczne i okazyjne) i wyjazdów turystycznych – krajowych i zagranicznych, a także w dystrybucji ulgowych lub darmowych biletów do kina, teatru, filharmonii i in. wśród słuchaczy UOTW.

Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku posiada własną stronę internetową: www.uotw.org.pl, na której zamieszczane są bieżące informacje dotyczące działalności UOTW, a także prowadzona jest kronika wydarzeń upamiętniająca ważne wydarzenia z życia UOTW.

Patronat naukowy nad UOTW sprawuje Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

Działalność Uniwersytetu Otwartego Trzeciego Wieku realizowana jest dzięki wpłatom słuchaczy oraz dotacjom Biura Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy.

Senioralia 2014

26 października 2014 odbyła się VI edycja organizowanego od 2008 roku przedsięwzięcia, którego głównym celem jest popularyzacja wśród seniorów z Warszawy rozmaitych form aktywnego, zdrowego i twórczego spędzania czasu, zwłaszcza takich jak uniwersytety trzeciego wieku, oraz integracja środowiska osób starszych wokół istniejących już instytucji działających na ich rzecz w Warszawie. Celem pośrednim jest integracja i wymiana doświadczeń oraz osiągnięć środowisk UTW z Warszawy, a także rozpowszechnienie wśród osób starszych informacji na temat rozmaitych dostępnych form aktywnego, zdrowego i twórczego spędzania czasu (uniwersytety trzeciego wieku, publiczne instytucje, organizacje pozarządowe oraz firmy) oraz promocja tych działań. Wymienione cele zostały osiągnięte w zakładanym wymiarze, co przyczyniło się do realizacji długoterminowych zamierzeń, jakie pośrednio chcieliśmy rozwiązać za pomocą projektu, a więc: do zwrócenia uwagi społecznej na problemy środowiska osób starszych, zwiększenia integracji międzypokoleniowej oraz do zmiany społecznego wizerunku osób starszych, jako grupy mającej swoje potrzeby, prawa, zainteresowania i rozrywki i będącej środowiskiem twórczym, mającym wielki potencjał wiedzy i doświadczenia.

Łącznie w Senioraliach wzięło udział około 500 osób. Swoją ofertę edukacyjno-kulturalną zaprezentowało 15 zespołów i 3 solistów z 9 UTW i 2 domów Kultury:

1. Teatr Serenata, Uniwersytet Otwarty Trzeciego Wieku
2. Chór "Bel Canto", UTW im. H. Szwarc
3. Męski Zespół Wokalny "Żurawie", UTW Zacisze
4. Kabaret "Moderato", UTW Jabłonna
5. Zespół wokalny "Uśmiech teściowej", UTW Wawel
6. Taniec izraelski, UTW Shalom
7. Zespół wokalno-estradowy "Zaciszańska Nuta", UTW Zacisze
8. "Retro.ArtBem", Bemowskie Centrum Kultury
9. Prezentacja UTW, Akademia Trzeciego Wieku KIK
10. UTW im. Chopina
11. Chór, Ekumeniczny UTW
12. Grupa teatralna UTW Shalom
13. Chór "Ursynovia Cantabile", Ursynowski UTW przy SGGW
14. "Uśmiechnij się" Grupa teatralna "Ad hoc", Ursynowski UTW przy SGGW
15. Julian Latos
16. Alicja Mieszko, UTW Zacisze
17. Teresa Witanowska, UTW Zacisze
18. Koncert zespołu Ale Babki - "Piosenka przypomni Ci", Staromiejski Dom Kultury

Ofertę skierowaną do seniorów zaprezentowały również następujące organizacje i firmy:

1. Stowarzyszenie Mali Bracia Ubogich
2. Stowarzyszenie Przewodników Turystycznych Złota Kaczka
3. Fundacja Polsko-Niemieckie Pojednanie
4. Polskie Stowarzyszenie Nornic Walking
5. Synexus
6. Konert
7. Klub Fitness dla Pań „Rondo Babka”
8. Biuro Podróży „Quality Travel”
9. Zakład Zielarski „Kawon”
10. Dom Aktywnego Seniora „Biała Dalia”
11. Eko Bikes
12. Wydawnictwo Agora – promocja książki „Dziarski dziadek” i spotkanie z autorem – Antonim Huczyńskim

IV. ROZWÓJ WSPÓLNOT LOKALNYCH

Woda źródłem zmian. Wsparcie infrastruktury wiejskiej w Górskim Badachszanie, Tadżykistan

W 2014 roku w ramach Programu zrealizowane został projekt „Woda źródłem zmian. Wsparcie infrastruktury wiejskiej w Górskim Badachszanie, Tadżykistan”

Celem bezpośrednim projektu było stworzenie infrastruktury wiejskiej w trzech wsiach Górskiego Badachschanu (Huf, Vesaw i Aliczur) zapewniającej stały dostęp do wody pitnej, poprawę nawyków żywieniowych oraz możliwość generacji dochodów.

Osiągnięte zostały następujące efekty projektu:

1. We wsiach Huf i Vesaw sprawnie działają dwie linie wodociągu o łącznej długości 2514 m. 14 ujęć wodnych (kranów) dostarcza stale wodę pitną do 750 mieszkańców obu wsi.
2. We wsi Aliczur działa pompa wodna napędzana energią słoneczną, dostarczająca wodę ponad 300 mieszkańcom.
3. Założone zostały Fundusze Wodne, których członkowie regularnie uiszczają drobne opłaty na poczet utrzymania inwestycji.
4. Powstały trzy szklarnie, których administratorzy przeszkoleni zostali w kwestii użytkowania inwestycji oraz generowania dochodów. Pierwsze plony zebrane zostały w grudniu i styczniu 2014. Trzy rozszerzone rodziny, liczące razem 90 osób, objęte są bezpośrednimi rezultatami inwestycji, zaś cała społeczność wiejska (ok. 5000 osób) – pośrednimi.
5. Zwiększona została świadomość ekologiczna oraz poczucie odpowiedzialności za administrowanie wodą i opiekę nad inwestycją wśród dzieci i młodzieży (w szkoleniach brali udział również wiejscy nauczyciele biologii). 60 dzieci bezpośrednio brało udział w seminariach.

Zrealizowane działania:

Działanie 1. Budowa wodociągu i szklarni we wsi Huf

Celem działania były dwa przedsięwzięcia infrastrukturalne: budowa wodociągu oraz szklarni.

Położone zostały 1973 metry wodociągu (więcej niż zakładano w projekcie) oraz 11 punktów poboru wody (kranów z betonową misą, o trzy więcej niż zakładano). W budowie wodociągu brali udział mieszkańcy wsi zrzeszeni w organizacji Village Organizations, odpowiedniej dla tej części wsi.

Szklarnia zbudowana została pod nadzorem inżyniera A. Khudonazarova oraz Vafo Elchibekova (wieloletni właściciel dobrze prosperującej szklarni w innej wsi, tadżycki ekspert). Szklarnia zbudowana została na terytorium należącym do rodziny, która wyraziła chęć oraz inicjatywę, a także przejawiała spory zasób innowacyjności (pomysły na uprawę i przetwory). W październiku zasadzone zostały pierwsze rośliny.

Działanie 2. Budowa wodociągu i szklarni we wsi Vesaw

Celem działania były dwa przedsięwzięcia infrastrukturalne: budowa wodociągu oraz szklarni.

Położone zostało 541 metrów wodociągu (więcej niż zakładano w projekcie) oraz 3 punkty poboru wody (kranów z betonową misą). Dodatkowo zrehabilitowane zostało ujęcie wody. W budowie wodociągu brali udział mieszkańcy wsi zrzeszeni w organizacji Village Organization.

Nadzór budowlany, szkolenia oraz nabór uczestników – jak w poprzednim działaniu.

Działanie 3. Instalacja solarnej pompy wodnej i budowa szklarni we wsi Aliczur

Celem działania były dwa przedsięwzięcia infrastrukturalne: instalacja solarnej pompy wodnej oraz budowa szklarni.

Do istniejącej głębokiej studni zamontowana została pompa wodna zasilana baterią słoneczną oraz zbudowany zbiornik wodny. Dodatkowo bateria słoneczna i akumulator służą oświetleniu okolic studni (istotne zimą ze względu na grasujące wilki).

W instalacji pompy wodnej brali udział mieszkańcy wsi zrzeszeni w organizacji Village Organizations, odpowiedniej dla tej części wsi. Nadzór budowlany pełnił inżynier projektu Artur Khudonazarov.

Budowa szklarni, nadzór budowlany, szkolenia i kalendarz upraw – jak w działaniach 1 i 2.

Działanie 4. Warsztaty dla osób odpowiedzialnych za użytkowanie i konserwację inwestycji oraz za Fundusz Wodny

Celem warsztatów było przekazanie konkretnej wiedzy na temat użytkowania szklarni, konserwacji inwestycji (szklarni oraz wodociągów i pompy) oraz rozdzielanie konkretnych zadań związanych z założeniem Funduszu Wodnego. Szkolenie trwało dwa dni i brali w nim udział mieszkańcy odpowiednich Village Organizations – właściciele szklarni z rodzinami oraz osoby zainteresowane ewentualną budową szklarni, osoby odpowiedzialne za konserwację wodociągów i pompy, a także osoby objęte dostępem do wody pitnej, zapewnionym w ramach projektu. Wybrany został Mirdżu (tadż. Mirob) – zgodnie z tradycją jest to osoba odpowiedzialna za administrowanie zasobami wodnymi i pobieranie drobnych opłat konserwacyjnych. Każda ze społeczności ustaliła odpowiednią dla siebie oraz skali przedsięwzięcia wysokość opłat, które zaczną być zbierane w sezonie wiosennym, w związku z okresową, zimową przerwą w dochodach. Szkolenie miało charakter interaktywny i wiązało się z dwudniową obecnością ekspertów na miejscu inwestycji, przekazywaniem wiedzy praktycznej i odpowiadaniu na bieżąco na pytania zadawane przez uczestników. Część techniczna warsztatów dotycząca inwestycji wodnych prowadzona była przez

inżyniera projektu, Artura Khudonazarova, zaś część dotycząca szklarni, technik upraw oraz sprzedaży, przez Vafo Elchibekova.

Działanie 5. Seminaria dla młodzieży na temat zrównoważonej gospodarki wodnej

Celem działania było zwiększenie świadomości ekologicznej wśród dzieci i młodzieży wsi objętych projektem. Przeprowadzone zostały seminaria z dziećmi i młodzieżą poświęcone tematyce roli wody w przyrodzie oraz życiu człowieka. Seminaria odbyły się bezpośrednio we wsiach, w których realizowany był projekt. Seminaria prowadzone były przez byłego profesora biologii i ekologii, prorektora Uniwersytetu w Khorogu – prof. Akbara Mamadrizohonova oraz antropologa kultury – Małgorzatę Biczuk. Seminaria zgromadziły dzieci i młodzież w przedziale wiekowym od 5- i 6-latków, po uczniów ostatnich klas (14-15 lat). Dzieci uczestniczyły w seminariach bardzo aktywnie. Po wykładzie prowadzonym przez profesora, Małgorzata Biczuk kontynuowała seminarium wiążąc wiedzę szkolną z wiedzą tradycyjną. Następnie dzieci zostały podzielone na grupy i poproszone o wizualizację na flipchartach zdobytej wiedzy. Zadania rozdzielone zostały zgodnie z grupami wiekowymi (stany skupienia wody, źródła wody w przyrodzie, mapowanie wsi i źródła wody wokół, źródła wody w produktach spożywczych).

Po posiłku odbyła się z udziałem dzieci wycieczka wzdłuż wodociągu. W przypadku wsi Aliczur wycieczka była dość symboliczna (jedynie do szklarni), ponieważ w związku z pierwszymi opadami śniegu dzieci nie były odpowiednio przygotowane na dłuższe przebywanie na dworze.

We wsi Khuf i Vesav wycieczki okazały się dużym sukcesem. Na każdej stacji, do których zaliczały się studzienki lub miejsca przecięcia się linii wodociągu i zbiornik wodny, dzieciom przyznawane były role: głównego inżyniera, sekretarza i konstruktora. Najpierw inżynier projektu objaśniał dzieciom dane techniczne działania wodociągu lub samego punktu, w którym się znajdowaliśmy. Następnie dzieci, po naradach w grupie, musiały to samo wyjaśnić w swoim języku (w tym przypadku był to szognano/ruszanski) ekspertowi z Polski. Ciekawym było obserwowanie, jak do naszej małej grupy dołączały dzieci, które nie brały udziału w szkoleniach i bardziej aktywni uczestnicy szkoleń objaśniali z bardzo poważnymi minami, czego ich nauczył Pan Profesor.

Działanie 6. (finansowane ze środków Program Rita): Warsztaty na temat efektywnych technik sprzedaży

Dwudniowe seminarium odbyło się w Khorogu, w siedzibie fundacji partnerskiej FIST w dniach: 2 i 3 września. W seminarium wzięło udział 12 uczestników. Seminarium prowadzone było przez 2 trenerów. Trener z polski, Jacek Górski, w ciągu dwóch dni zaznajomił uczestników z efektywnymi technikami sprzedaży, zagrożeniami rynku, pomysłami, jak urozmaicić asortyment sprzedaży i jak zapewnić ciągłość obrotów w małych rodzinnych biznesach szklarniowych. Seminarium prowadzone było z uwzględnieniem potrzeb uczestników i zagadnień pojawiających się na bieżąco w trakcie seminarium.

Trener miejscowy – Vafo Elchibekov udzielał wiedzy technicznej, związanej z terminarzem rocznym sadzenia roślin, typami sadzonek, metodami planowania budżetu szklarni, etc. Obie części szkolenia spotkały się z dużym entuzjazmem i wywołały burzliwą dyskusję. Polski ekspert pozostaje w stałym kontakcie z uczestnikami seminarium, przesyłając im zgodnie z życzeniami przepisy na gospodarowanie potencjalnymi stratami (np. przetwory). Ekspert tadżycki kontynuował szkolenia w dalszej części projektu, udzielając konkretnych rad w trakcie ostatniej serii warsztatów, realizowanych w momencie zagospodarowywania szklarni (działanie 4).

Projekt był realizowany we współpracy z partnerską organizacją tadżycką Foundation for Innovative and Sustainable Technology (FIST), z siedzibą w Chorogu. Dla TDW był to pierwszy i pełen sukcesów rok współpracy z FIST. Koordynator projektu Aleksandra Grabowska i ekspert Małgorzata Biczuk współpracują z FIST od roku 2012.

Projekt był współfinansowany ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w ramach programu Polska Pomoc Rozwojowa 2014; oraz Programu Polska – Amerykańskiej Fundacji Wolności „Przemiany w Regionie – RITA”, realizowanego przez Fundację Edukacja dla Demokracji

---

ZESPÓŁ FUNDACJI TDW

Rada Fundacji:

Maria Przełomieć – Przewodniczący Rady Fundacji

Członkowie Rady: Monika Agopsowicz, Andrzej Godlewski, Andrzej Janowski, Lutfi Osmanov, Leszek Ozimek, Maciej Rayzacher, Barbara Sułek-Kowalska, Halima Szahidewicz

Zarząd Fundacji:

Anna Hejman – Prezes Zarządu

Anna Jakowska – Wiceprezes Zarządu

Rostyslav Kramar – Sekretarz Zarządu

Jacek Malinowski – Członek Zarządu

Zespół realizujący programy Fundacji w 2014:

Małgorzata Biczuk, Aleksandra Grabowska, Natalia Hoffman, Elżbieta Kowalska, Rostysław Kramar, Agnieszka Nowińska oraz Marlena Dziejdz-Nawrocka

Rada Naukowa UOTW:

prof. dr hab. Teresa Dobrzyńska-Janusz – Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk;

prof. dr hab. Magdalena Fikus – Instytut Biochemii i Biofizyki PAN, Przewodnicząca Rady Upowszechniania Nauki Polskiej Akademii Nauk;

prof. dr hab. Krystyna Jakowska – Instytut Filologii Polskiej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku;

dr Ewa Lewandowska-Tarasiuk – Wydział Nauk Pedagogicznych Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie

prof. dr hab. Jerzy Tyszkiewicz – profesor w Instytucie Informatyki, na Wydziale Matematyki, Informatyki i Mechaniki Uniwersytetu Warszawskiego;

Anna Hejman – Prezes Zarządu Fundacji TDW

NASZĄ DZIAŁALNOŚĆ W 2014 WSPARLI FINANSOWO:

- Biuro Pomocy i Projektów Społecznych Urzędu m.st. Warszawy
- Fundacja Edukacja dla Demokracji w ramach Programu Polsko – Amerykańskiej Fundacji Wolności „Przemiany w Regionie – RITA”
- Fundacja Solidarności Międzynarodowej w ramach programu Wsparcie Demokracji 2014 finansowanego w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych w ramach programu „Polska pomoc rozwojowa 2014”
- Ministerstwo Spraw Zagranicznych